

Το στοίχημα με την ποίηση του Ελύτη

**Δ. Ν. ΜΑΡΩΝΙΤΗΣ, Οδυσσέας
Ελύτης, μελετήματα, εκδόσεις
Πατάκη, σελ. 163**

Ο Δημήτρης Μαρωνίτης είναι συστηματικός αναγνώστης ποίησης. Η φιλολογική του θεωρία δεν τον εμπόδιζε ποτέ να προσεγγίσει με πάθος και αισθαντικότητα το έργο των ποιητών, πράγμα που καθιστά τα κείμενά του ελκυστικά, ως αποτέλεσμα γόνιμου διαλόγου ανάμεσα στον αναγνώστη και τον δημιουργό. Ο παρών τόμος, με δοκίμια για τον Οδυσσέα Ελύτη, φανερώνει όχι μόνο αγάπη για το έργο του Νορμπελί-

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΙΛΛΗ

στα ποιητή, αλλά και μια μακροχρόνια σχέση που έχει αναπτύξει ο Μαρωνίτης με την ποίηση του Ελύτη. Το πρώτο δοκίμιο έχει δημοσιευθεί το 1965, ενώ το τελευταίο το 2006. Μεσοβαθύν διπλαδι πάνω από σαράντα χρόνια μελέτης, ο Ένα, ούτως ή άλλως, πολυκύβητος έργο, αναζητώντας με επιμονή και υπομονή τα κλειδιά του.

Ο Μαρωνίτης αφήνει τα ποιήματα να του μιλήσουν. Ταπεινός, διαισθάνεται ότι απαιτείται χρόνος για να φτάσει στο σημείο να τα διαβάσει χωρίς αυστηρά φιλολογικά μέτρα, ώστε να αφηθεί στη πλοκή τους και να του αποκαλύψουν τα μυστικά τους. Σέβεται μ' αυτό τον τρόπο το έργο και το δημιουργό του. Για παράδειγμα, στο *Άξιον Εστί*, πέρα από το φιλολογικό του ενδιαφέρον, αναζητά το καλλιτεχνικό στοίχημα που ο ποιητής βάζει με τον εαυτό του στην κρίσιμη ιστορική περίοδο που γράφεται το ποίημα. Επισημαίνει, πως ακόμα και η επιλογή της στίξης στο *Άξιον Εστί* δεν είναι τυχαία, δηλώνοντας την αυστηρή δομή του αλλά και την επεξεργασία που προηγήθηκε στα χρόνια που ο ποιητής δούλευε το έργο. Ο Μαρωνίτης διακρίνει το «στερεομετρικά δομημένο» στοιχείο του ποιήματος και καταλήγει: «*Το Άξιον Εστί είναι ένα έργο με ρίζες που προχωρούν στο παμπάλαιο κώμα της ελληνικής ιστορίας, ο ποιητής μας προσκαλεί να παρακολουθήσουμε τις ρίζες αυτές ως τα άκρα τους. Αν δεν το κάνουμε χάνουμε τη προοπτική του ποιήματος*». Μ' αυτό το σκόλιο δίνει τη σκυτάλη στον αναγνώστη, τον προειδοποιεί πόσο εύ-

κολα μπορεί να παρερμηνεύσει το κείμενο, ή να το διαβάσει επιπόλαια και έτσι να χάσει την μαγεία των επί μέρους σημείων, που ίσως να μη φανερώνονται με την πρώτη ανάγνωση αλλά παίζουν σημαντικό ρόλο για την ερμηνεία και κατανόηση του έργου.

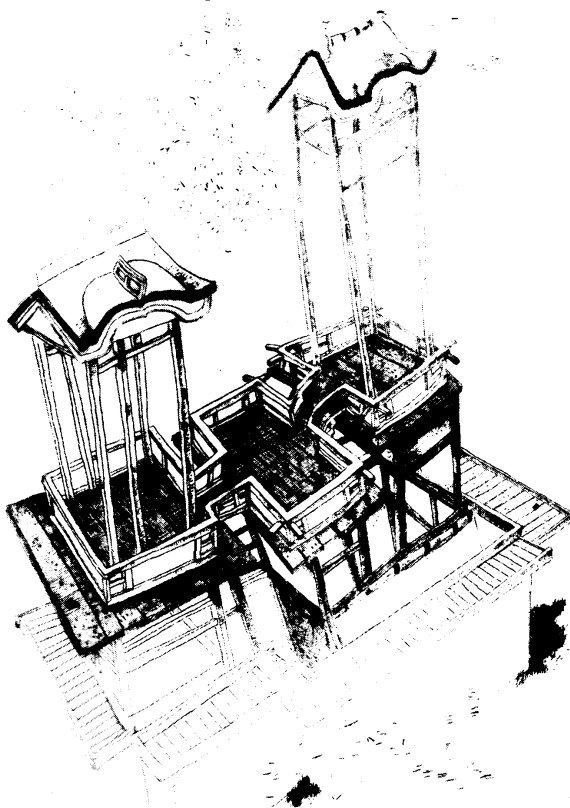
Ο Μαρωνίτης θέτει πρώτος το παράδειγμα και με σεβασμό σκύβει να αφουγκραστεί το

ποίημα. Αναλύει τη δομή του, τη γλώσσα του, αλλά και τη λυρική του δύναμη. Αφήνει ανοιχτή τη δίοδο ανάμεσα στον ίδιο και στο ποίημα, γράφοντας ως κατακλείδα: «*Μια τόσο υψηλή πρόθεση θα μπορούσε να συντριβεί έναν ελάσσονα ποιητή στην περίπτωση του Ελύτη η αίσθησή μας είναι πως το επίχειρημα πέτυχε, έγινε ποιητική πράξη και όχι*

εγκεφαλικό κατασκεύασμα. Ένας τόσο μεγάλος λόγος χρειάζεται απόδειξη, που τελικά θα ταυτιζόταν με την ανάλυση της δομής και της ουσίας του Άξιον Εστί. Για το εγχείρημα αυτό όμως δεν αισθάνομαι ακόμη έτοιμος».

Στα χρόνια που ακολούθησαν, η ενασχόληση του Μαρωνίτη με την ποίηση του Ελύτη παρέμεινε μια ενδιάφερουσα παράμετρος στην υπόλοιπη φιλολογική του εργασία. Είτε καταπίνεται με το ρεαλισμό του Καβάφη και τον υπερρεαλισμό του Ελύτη, αντιπαράθετοντας τα εργαλεία της ποιητικής τους μεθόδου, είτε όταν αναζητά την ταυτότητα του εθνικού ποιητή, επισημαίνοντας τις παρανοήσεις που μπορεί να έχει αυτή στο έργο του ποιητή, ή όταν αναλύει τον εσωτερικό λυρισμό του Ελύτη και την ποιητική του αισιοδοξία, ο Μαρωνίτης παραμένει πάντα ένας αναγνώστης που αφουγκράζεται με προσοχή τη φωνή του δημιουργού, αφήνοντας στο περιθώριο την ευρμάθειά του. Σπάνια στις μέρες μας κάποιος έχει αφήσει τον εαυτό του να ταξιδέψει μ' αυτό τον τρόπο σε κείμενα άλλων. Ο Μαρωνίτης παρακολουθεί τον Ελύτη σχεδόν σε όλη του την καλλιτεχνική πορεία, στέκεται στους σταθμούς της καριέρας του, αντισταθμίζει το βάρος του ποιητικού του λόγου με τη φήμη του, τη δυναμική των στίχων του, εστιάζοντας στην ωριμότητά του και πώς εκείνη τον ωθεί στην επεξεργασία των θεμάτων με τα οποία καταπίνεται. Η αγάπη του Μαρωνίτη για την ποίηση του Ελύτη δεν τον εμποδίζει όμως να σταθεί αυστηρός και αμερόληπτος στη δημιουργική πορεία του ποιητή, γεγονός που δίνει στα δοκίμια του βαρύτητα και κύρος, που είναι χρήσιμα για όλους εμάς τους νεότερους που διαβάζουμε τον Ελύτη και θέλουμε να γνωρίσουμε σε βάθος την ποιητική του. Ο τόμος αποτελεί ένα κατάλληλο εργαλείο, που μας δίνει την ευκαιρία να διαπιστώσουμε πώς τα μεγάλα έργα μας προσκαλούν στην μυστική τους κοσμογονία, για να μας μεταδώσουν τα σπουδαία μηνύματά τους. Ο Μαρωνίτης κερδίζει το στοίχημα που έβαλε με την ποίηση του Ελύτη, γιατί πείσθηκε πρώτος ο ίδιος ότι μπορεί να γίνει αποδέκτης του λυρικού μεγαλείου των ποιημάτων του και της αλήθειας που προσβέβουσαν.

Ο Γιώργος Λίλλης είναι ποιητής

Δύο πυργίσκοι και γέφυρα